

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Theses Theologicæ De Gratia, Libero Arbitrio,
Prædestinatione, &c. In Qvibus Doctrina Theologorum
Societatis Jesu contra Corn. Jansenii [Iansenii]
Augustinum Defenditur**

Derkennis, Ignatius

Antwerpiae, 1641

Art. XVIII. De attritione in sacramento Pœnitentiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73715](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73715)

ARTICVLVS XVIII.

An attritio sit sufficiens dispositio ad gratiam
Sacramenti Pœnitentiæ?

IANSENIVS.

THEOLOGI SOCIET.

I. **A**d miratione dignum est, quod nonnulli docent dolorem, quo quis de peccatis ex timore pœnarum infernalium dolet, eaq. detestatur, sufficientem esse dispositionem ad iustificationem in Sacramento Pœnitentiæ recipiendam. Dolor enim iste ad iustitiam acquirendam proportionem non habet. Nam quod illi dicunt, attritionem huiusmodi, in se continere voluntatem omnia peccata relinquendi, & falsum est, & impossibile: & quamvis verum esset, non tamen huiusmodi dolor dispositio ad iustificationem esse posset. Tom. 3. lib. 5. c. 33. col. 589.

^a Sententia prædicta in mera hallucinatione fundata est. Nam docet Tridentinum materiam Sacramenti Pœnitentiæ esse contritionem. ^b Et significat Concilium attritionem esse veri nominis, & rationis contritionem: quia animi dolorem, & detestationem de peccato commisso, & propositum non peccandi de cetero, illi attritioni attribuit, quæ sunt ipsissima, quæ ad contritionem requisierat, & quibus duabus conditionibus ab attritionis essentia reicitur omnis illa attritio, quæ ex solo timore pœnæ, etiam æternæ, proficitur. ^a Tom. 3. lib. 5. cap. 34. col. 590. ^b Ibid. col. 591.

II. Vniuersa Concilij Tridentini doctrina de Iustificatione clamat, veram contritionem (in qua fiat cor contritum & humiliatum) verum peccatorum, non gehennarum aut dolorum odium ac detestationem, veram non peccandi voluntatem, veram iustitiæ dilectionem (ex qua oritur tristitia secundum Deum) iustificationem quamlibet antecedere debere; quorum profecto nullum ex dolore peccatorum propter solum gehennæ metum; sed ex sola illa contritione, quæ ex offensionis Dei pio dolore proficitur. Tom. 3. col. 592.

III. Falli-

I. **N**on magis mirum est attritione, ex gehennæ metu conceptâ, debite peccatorem disponi ac sufficienter ad gratiam Sacramenti Pœnitentiæ; quam per huius institutionem subleuatam esse eam, quæ olim fuit, difficultatem iustificationis obtinendæ. Cùm enim hoc sit Sacramentum mortuorum; contritionem imperfectam, seu attritionem dumtaxat requirit, vt aperte fati colligere est ex Tridentino, ^a suffragante in eo nobis plurium consensu. Porro cùm attritio efficacialis sit, vt per eam sine peccandi affectu à peccatis abstinemus, teste Trident. ^b & Spiritus sancti donum, ^b quid ni proportionata sit ad gratiam Sacramenti dispositio? Quare qui hanc ex motiuo charitatis necessariò concipiendam esse docet, naturam huius Sacramenti euerit, & contra Scripturam & Patres, communicatam nobis negat potestatem remittendi peccata.

II. Vti ex Tridentini doctrina agnoscimus ad gratiam Sacramenti Pœnitentiæ requiri contritionem imperfectam, quæ sit veteris vitæ odium, ac sincerum piæ vitæ desiderium: ita ex præscripto eiusdem Concilij, & doctrina PP. liberè profitemur, duas istas condiciones attritioni ex gehennæ metu conceptæ conuenire; quod per illam, dum efficax est, subiciat se quis, quoad omnia, legi diuinæ, quodque eius auctorem ex timore offendere recuset. Ex quo quidem affectu non proxime deletur culpa, vt contritione perfectâ, sed obex tollitur, vt se exereat queat virtus Sacramenti, nihil aliàs effectura.

III. Per

Iansenius.

Theologi Societatis.

III. Fallitur quisquis putat per Sacramentum Pœnitentiæ effectum esse, ut iam duplex sit iustificationis modus; unus per contritionem, alter per illam attritionem, quæ solo pœnarum timore de peccatis doler: sed unus & idem semper est, & fuit iustificationis modus per dolorem de offensione Dei. Tom. 3. col. 593:

III. Per Sacramentum Pœnitentiæ effectum esse, ut duplex sit iustificationis modus; atque ut tam contritio, quam attritio prædicta sit sufficiens dispositio ad fructum Sacramenti, tradunt Scripturæ, Concilia & Patres, dum contritionem perfectam statim caritate formari testantur, ac Sacramenta quædam

per se instituta esse ad remittenda peccata. Certè Tridentinum quosdam ex timore diuinæ iustitiæ moueri ait aduersus peccata, per odium aliquod ac detestationem. Ac deinde cap. seq. subnectit: Hanc dispositionem iustificatio ipsa consequitur: cuius causam instrumentalem assignat baptismum, effectum verò remissionem peccati. Simili modo alibi tradit peccatorem per attritionem disponi ad gratiam Sacramenti impetrandam.

SCRIPTURÆ

Pro doctrina Societatis contra Iansenium.

PRO Scripturis & Patribus allegandis Nota: Attritionem esse sufficientem dispositionem ad gratiam Sacramenti Baptismi, & Pœnitentiæ obtinendam, non ita disertè asserit Scriptura; sed apertè id conficitur ex iis locis, quibus dicitur omnis perfectè contritus eo ipso gratiâ iustificationis donari: & ex iis, quæ prædicta Sacramenta per se instituta esse ad remittenda peccata, affirmant. Si enim perfectè contritus statim consequitur gratiam iustificantem, fieri nequit, ut vnquam per Sacramenta recipiat remissionem peccatorum, quippe iam prius obtentam. Ut ergo Baptismus ac Pœnitentia finem eum, ad quem sunt per se instituta, aliquando consequantur, necesse est, ut non nisi attritionem requirant. Quare ex Scripturæ, & Patres adducendi, quibus vtrumque prædictum caput probetur.

PRIMA PARS.

Contritioni perfectæ annexam esse iustificationem.

REG. 2. c. 12. v. 13. Peccaui Domino... Dominus quoque transtulit peccatum tuum.

PROVERB. 8. v. 17. Ego diligentes me diligo. Non ait diligam, sed diligo. Idem merito Bernardus episc. 170. Nemo se amari diffidat, si iam amat.

EZECH. 18. v. 21. & 22. Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est... omnium iniquitatum eius non recordabor.

EZECH. 33. v. 12. Iustitia iusti non liberabit eum, in quacumque die peccauerit: & impietas impij non nocebit ei, in quacumque die conuersus fuerit ab iniquitate sua.

Inanis est comparatio, si iustitia statim amittitur peccando, & per perfectam pœnitentiam de peccato, non statim recuperatur.

LYC. 7. v. 47. Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.

1. PETR. 4. v. 8. Caritas operit multitudinem peccatorum.

1. IOANN. 4. v. 7. Omnis qui diligit, ex Deo natus est.

Ergo filius Dei est, & non seruus peccati.

1. IOANN. 3. v. 14. Nos scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres.

1. IOANN. 4. v. 16. Deus caritas est, qui manet in caritate, in Deo manet, & Deus in eo.

Hæc ex communi DD. consensu efficaciter probant perfectè contrito gratiam iustificationis statim conferri, ut opus nonnulli scandalosum, temerarium, parum in fide tutum, erroneum esse affirmant. Præsertim cum duo Pontifices (Pius V. & Gregorius XIII.) damnarint propositionem 31. 32. & 71. quibus dilectionem perfectam posse esse sine remissione peccatorum assererat quidam Theologus.

CONCILIA

Pro doctrina Societatis contra Iansenium.

TRIDENTINVM *sess. 14. cap. 4.* Docet præterea contritionem hanc aliquando caritate perfectam esse; hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc sacramentum actu suscipiatur.

SS. PATRES

Pro doctrina Societatis contra Iansenium.

EPHREM *de iudicio & compunct.* Compunctio illuminatio est mentis, & sanitas animæ. AMBROSIVS *in psal. 118. serm. 15.* Caritas culpam, & omnia peccata mortificat, caritas mortis ictus interimit, denique morimur flagitiis, atque peccato, dum Domini mandata diligimus.

AVGVSTINVS *in 1. Ioan. epist. tract. 1.* Opus est vt intret primò timor, per quem veniat caritas timor medicamentum, caritas sanitas.

Vbi sanitas, non ibi mors peccati est.

IBIDEM: Diligendo amici facti sumus. *Et infra:* Anima nostra sœda est per iniquitatem, amando Deum pulchra efficitur . . . . Quantum in te crescit amor, tantum crescit pulchritudo quia ipsa caritas est animæ pulchritudo.

Vbi adest pulchritudo animæ, abest macula mortali.

IDEM *de Trinit. lib. 15. cap. 18.* Nullum est caritatis dono excellentius, solum est quod dividit inter filios regni, & filios perditionis æternæ . . . . Dilectio igitur, quæ ex Deo est, & Deus est, propriè Spiritus sanctus est, per quem diffunditur in cordibus nostris Dei caritas, per quam nos tota inhabitat Trinitas.

IDEM *de nat. & grat. cap. 42.* Caritas verissima, plenissima, perfectissimaque iustitia est. *Et cap. vltimo:* Caritas inchoata, inchoata iustitia est; caritas prouecta, prouecta iustitia est; caritas magna, magna iustitia est; caritas perfecta, perfecta iustitia est.

Perfecta iustitia non est, quæ compatitur mortale, quod iniustitia est.

S. LEO *epist. 91.* Misericordiæ Dei nec mensuras possumus ponere, nec tempora definire, apud quem nullas patitur veniæ moras vera conuersio: dicente Spiritu Dei per Prophetam: Cùm conuersus ingemueris, tunc saluus eris.

GREGORIUS *in Euang. homil. 33.* Quid fratres mei esse dilectionem credimus nisi ignem, & quid culpam nisi rubiginem? vnde nunc dicitur: Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum: ac si aperte diceretur: incendit plenè peccati rubiginem, quia ardet valide per amoris ignem. Tantò namque ampliùs peccati rubigo consumitur, quantò peccatoris cor magno caritatis igne concrematur.

BERNARDVS *de modo bene viuendi serm. 10.* Compunctio cordis, sanitas animæ est, illuminatio mentis est: compunctio lacrymarum, remissio est peccatorum: quia tunc peccata dimittuntur, quando cum lacrymis ad memoriam reducuntur.

D. THO. *3. p. 1. q. 89. art. 1. ad 2.* Actus primus pœnitentis se habet vt vltima dispositio ad gratiã. Cum S. Thom. consentiunt communissimè Scholastici tam antiqui, quam recentiores.

ALTERA PARS.

Baptismi ac Pœnitentiæ Sacramenta ex sua institutione remittere peccata.

SCRIPTURÆ

Pro doctrina Societatis contra Iansenium.

IOAN. 3. v. 5. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.

IOAN. 20. v. 23. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.

I. IOAN.

I. IOAN. I. 9. Si confiteamur peccata nostra, fidelis est & iustus, ut remittat nobis peccata nostra.
 ACT. 2. v. 38. Pœnitentiam agite, & baptizetur vnusquisque vestrum in remissionem peccatorum.

CONCILIA

Pro doctrina Societatis contra Iansenium.

SYMBOLVM CONSTANTINOPOLITANVM: Confitemur vnum Baptisma in remissionem peccatorum.

MILEVITANVM cap. 2. Quicumque paruulos ... dicit in remissionem quidem peccatorum baptizari; sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lauacro expietur; vnde sit consequens, vt in eis forma baptismatis in remissionem peccatorum non vera, sed falsa intelligatur, anathema sit.

TRIDENTINVM sess. 4. Canonem prædictum Mileuitani confirmat.

IDEM sess. 6. cap. 6. Disponuntur ad ipsam iustitiam, dum peccatores se esse intelligentes à diuina iustitia timore ... in spem eriguntur ... Deumque tanquam omnis iustitiæ fontem diligere incipiunt, ac propterea mouentur aduersus peccata per odium aliquod, ac detestationem.

CAP. 7. subiungit. Hanc dispositionem seu præparationem iustificatio ipsa consequitur ... Huius iustificationis causa instrumentalis Sacramentum Baptismi ... in ipsa autem iustificatione, cum remissione peccatorum hæc omnia simul infusa, accipit homo.

SESS. 14. cap. 1. Si ea in regeneratis omnibus gratitudo erga Deum esset, vt iustitiam susceptam constanter tuerentur; non fuisset opus aliud ab ipso Baptismo Sacramentum ad peccatorum remissionem esse institutum ... Accipite Spiritum sanctum &c. Quo tam insigni facto, & verbis tam perspicuis potestatem remittendi & retinendi peccata, ad reconciliandos fideles post Baptismum lapsos Apostolis, & eorum legitimis successoribus fuisse communicatam.

IDEM cap. 4. Quamuis attritio ex gehennæ metu concepta sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad iustificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit. Et Can. 1. Si quis dixerit ... Pœnitentiæ non esse verè & propriè Sacramentum pro fidelibus, quoties post baptismum in peccata labuntur, ipsi Deo reconciliandis à Christo institutum, anathema sit.

IDEM can. 2. Si quis dixerit verba illa Saluatoris: Accipite Spiritum sanctum, &c. non esse intelligenda de potestate remittendi & retinendi peccata, in Sacramento Pœnitentiæ ... Anathema sit.

SS. PATRES

Pro doctrina Societatis contra Iansenium.

TERVLLIANVS lib. de Pœnitentiæ: Gehennam tibi exomologesis extinguit.
 CYPRIANVS serm. de ablutione pedum: Quia post Baptismum, quem sui reuerentia non patitur iterari, aliud lauacrum procurasti.

CHRYSOSTOMVS de Sacerdotio lib. 3. Neque enim solum cum nos regenerant; sed postea etiam condonandorum nobis peccatorum facultatem obtinent.

HIERONYMVS lib. 1. contra Pelagianos: Redimatur sanguine Saluatoris, aut in domo Baptismatis, aut in pœnitentiæ, quæ imitatur baptismatis gratiam.

AMBROSIVS lib. 1. de pœnitentiæ cap. 7. In Baptismo vtique remissio peccatorum omnium est. Quid interest? vtrum per pœnitentiæ, an per lauacrum hoc; ius sibi datum Sacerdotes vindicent: vnum in vtroque mysterium est.

AVGVSTINVS lib. 1. de adult. coniug. cap. vltimo: Quæ autem Baptismatis, eadem reconciliatiq. nis est causa, si fortè pœnitentem finiendæ vitæ periculum præoccupauerit: nec ipsos enim ex hac vita sine artha suæ reconciliatiõis exire velle debet Mater Ecclesia.

IDEM lib. 2. de adulterinis coniugiis cap. 16. Si à Catechumeno factum est (homicidium) Baptismate clauditur: si à baptizato, pœnitentiæ & reconciliatiõne sanatur.

S. LEO

S. LEO EP. 21. ad Theodorum. Multiplex misericordia Dei ita lapsibus subvenit humanis, ut non solum per Baptismi gratiam, sed etiam per poenitentiae medicinam, spes vitae reparatur aeternae, ut qui regenerationis donum violassent, proprio se iudicio condemnantes, ad remissionem omnium pervenirent, sic divinae bonitatis praesidiis ordinatis, ut indulgentia Dei nisi supplicationibus Sacerdotum nequeat obtineri.

VICTOR UTICENSIS lib. 2. de persecutione Vandalica. Quibus nos miseros relinquitis, dum pergitis ad coronas: Qui hos baptizaturi sunt paruulos fontibus aquae perennis: Qui nobis poenitentiae munus collaturi sunt, & reconciliationis indulgentiam, obstrictos peccatorum vinculis soluturi: Quia vobis dictum est: Quaecumque solueritis super terram &c.

HUGO à S. Victore lib. 2. de Sacramentis parte 1. cap. 8. Petro dicitur: Quodcumque solueris super terram, erit solutum & in caelis. Non dixit quodcumque solutum ostenderit, fuit solutum; sed erit solutum: quia sententiam Petri non praecedit, sed subsequitur sententia caeli.

Qua non videntur ex his manifeste constare per Sacramenta praedicta culpa remitti mortales, non contritio, ergo attritio?

DD. SCHOLASTICI

Pro doctrina Societatis contra Iansenium.

THOMAS in 4. dist. 18. q. 1. art. 3. Baptismus, & Sacramentum poenitentiae conveniunt quodammodo in effectu: quia utrumque contra culpam ordinatur directe . . . Sed per poenitentiae Sacramentum nunquam datur gratia, nisi preparatio adit. Unde virtus clauium operatur ad culpae remissionem, vel in voto existens, vel etiam in actu se exercens, sicut & aqua Baptismi.

IDEM 3. p. q. 186. art. 6. c. Sicut remissio culpa fit in Baptismo, ita etiam remissio culpa est effectus poenitentiae . . . Et ad 3. Et ideo per hoc non potest concludi, nisi quod gratia est principalior causa remissionis culpa, quam poenitentia Sacramentum.

SCOTUS in 4. dist. 14. q. 4. art. 3. Attritio, etiam attritione, quae non habet rationem meriti, ad remissionem peccati, volens tamen recipere Sacramentum poenitentiae, sicut dispensatur in Ecclesia, & sine obice in voluntate peccati mortalis, recipit effectum Sacramenti . . . alioquin non appareret, quomodo Sacramentum poenitentiae sit secunda tabula, si nunquam per ipsum, ut Sacramentum est, posset recuperari gratia amissa.

PALVDANVS in 4. dist. 19. q. 1. art. 2. Et dist. 17. quest. 8. CAPREOLVS in 4. dist. 17. quest. 2. art. 4. LEDESMA 2. part. quest. 20. art. 1. DOM. SOTO lib. 2. de natura & gratia cap. 15. Et in 4. dist. 14. quest. 7. art. 2. CORDVBA lib. 1. quest. 1. Theol. quest. 2. VEGA lib. 13. in Trident. cap. 34. VICTORIA Relict. de potest. Eccl. quest. 2. SYLVESTER verbo Confessio quest. 21. CANO Relezione de poenit. p. 5 ad 2.

ACADEMIA LOVANIENSIS

Pro doctrina Societatis contra Iansenium.

RIEDO de captivitate & redemp. c. 2. tract. 4. p. 6 & 7.

IACOBUS LATOMVS de Sacram. poenit. art. 3.

RVARVVS TAPPERVS art. 4. pag. 135.

IVDOCVS RAVESTEIN p. 1. de preparat. ad iustificacionem c. 1.

CVNERVVS PETRI de charitate art. 2.

THOMAS STAPLETONVS tom. 2. prolegom. 1. in lib. 5.

GVILIELMVVS ESTIVS in 3. sentent. dist. 34. §. 7. Et in 4. dist. 54. §. 13.

IACOBUS BAIVS lib. 2. Religionis Christi. cap. 84.

IOANNES MALDERVVS Episcop. Antuerpiensis 2. 2. q. 19. art. 4.

GVILIELMVVS MERCERVVS ad supplement. D. Thoma q. 1. art. 3. de contrit.

IOANNES WIGGERS de virtut. Theologicis q. 19. art. 4. n. 14.

Sententias horum recitatas vide sup. art. 16.